men ved disse Forslag er der tillige gjort meget Mere, end der er forlangt i Grundloven. Jeg mener derfor, at Rigsdagens Opgave er at undersøge, om dette Mere, som Forslagene byde, er rigtigt, nødvendigt eller godt. Hvis man vil, kan man ogsaa tage Pengespørgsmaalet med og spørge, om dette Mere er for dyrt eller ikke. Offentlighed og Mundtlighed er det, som Grundloven kræver som Reform i Retspleien, og det er disse Betingelser, som Proceskommissionen og, hvad det foreliggende Forslag angaar, den høitærede Minister personlig, har løst; men Proceskommissionen og den høitærede Minister have givet os en Grundsætning med, som er fulgt med ufravigelig Styrke lige fra den første Paragraf indtil Slutningen. Det er det, som de Herrer Forfattere af Forslaget kalde Umiddelbarheden. Det er noget Nyt for Befolkningen. I alle de 30 Aar, vi have talt om Retsreformen, er der Ingen, der i Folkemøder, idetmindste hvor jeg har været, har talt om Umiddelbarhed eller søgt at forklare Befolkningen, hvad Umiddelbarhed her er, eller endnu mindre at oplyse den om, hvilken gjennemgribende Omvæltning af vor Retspleie, Umiddelbarheden vil medføre. Naar jeg nu vil drøfte Grundsætningerne i dette Forslag, vedkjender jeg mig, at Offentlighed og Mundtlighed er det, vi skulle have, og jeg vil strax her sige, at der allerede er gjort et fortræffeligt Forsøg i denne Retning, navnlig under Ledelse af et af Thingets høitagtede juridiske Medlemmer. Jeg tænker herved paa Sø- og Handelsretten. Jeg paastaar, at der der herster Mundtlighed og Offentlighed, og jeg vedkjender mig, at, hvis vor øvrige Retspleie kunde faae en Omdannelse, som svarede til denne Domstols Organisation, vilde vi i alt Væsentligt have opfyldt det, som Grundloven fordrer, og saa vilde vi tillige have gjennemført i alt Væsentligt en saadan Ordning, som vi behøvede. Alt, hvad der ligger ud over den Organisation, som Sø- og Handelsretten i Kjøbenhavn har, det Umiddelbare navnlig, er efter min Mening ikke blot unødvendigt men ogsaa skadeligt for vor Retsreform. Jeg har ofte eller ialtfald flere Gange i Sø- og Handelsretten i Kjøbenhavn hørt det ærede Medlem af Thinget, som jeg her sigter til (Klein), sige til Sagførerne, naar de stode i den Formening, at der her procederedes skriftlig, og at det var nok at henvise Retten til de Indlæg, der vare fremlagte eller vexlede mellem dem — jeg har hørt Rettens Formand sige, og det giver jeg ham ogsaa fuldstændig Medhold i, at her var mundtlig Procedure, at her dømte Retten efter Sagførernes eller Parternes mundtlige Udtalelser og ikke efter de skriftlige Indlæg. Dette anfører jeg for de Herrer, som ikke kjende denne Domstol, under Henvisning til en saa god Autoritet, som det ærede Medlem er, for at oplyse Thinget om, at vi virkelig have en Domstol her i Landet og det i Kjøbenhavn, som har bestaaet i 20 Aar, baseret paa og med Gjennemførelse af Offentlighed og Mundtlighed, og der er Umiddelbarheden ikke tilstede. Jeg vil nødig misforstaas, som om jeg fremsætter en Anke enten mod Proceskommissionen eller navnlig mod den høitærede Minister, og jeg vil derfor strax sige, at dette omfattende og omvæltende Arbeide ligeoverfor vor Processes Stilling, som her foreligger, skyldes egentlig hverken Kommissionen eller Forfatterne af dette Lovforslag men rimeligvis den Minister, som i 1867 nedsatte Proceskommissionen, nemlig Rosenørn-Teilmann, idet det nemlig siges i Tillæget til Lovudkastet, at Proceskommissionen blev nedsat for at foretage en Omarbeiden af hele vor borgerlige og kriminelle Retspleie. Kommissionen blev ikke nedsat for at skabe en Procesmaade, som indfører Offentlighed og Mundtlighed, nei, den blev efter Motiverne nedsat for at omarbeide, omvælte hele vor borgerlige og kriminelle Retspleie, og det har Kommissionen trolig gjort, og saaledes har den virkelig opfyldt den i Forhold til vor Retstilstand revolutionære Opgave, som den daværende Minister stillede den. Men deri vil jeg hverken følge Kommissionen eller Ministeren. Jeg vil bestride Umiddelbarhedens Grundsætning og hvad deraf følger, og jeg vil ikke bestride det paa Grund af min Stilling som Sagfører. Man fortæller her i Thinget, at Sagførerne ville tjene meget Mere, de ville faae deres Procedure bedre betalt ved en saadan Ordning, som her foreslaas; det skal jeg lade staa hen men det vilde altsaa være mod min egen Fordel, hvis jeg bestred Umiddelbarhedsgrundsætningen; jeg gjør det alligevel, men af andre Hensyn. Allerede den ærede Taler nærmest for mig (Zahle) har fremhævet et Moment, som vi ere pligtige til at tage nødvendigt Hensyn til, det er Retsbevidstheden, den Forestilling, som Befolkningen har vænnet sig til om Retspleiens gode og rette Gang. Naar denne Bevidsthed, denne Forestilling om, hvorledes Ret skal komme frem her i de borgerlige Forhold, er levende og har gjennemgaaet en lang Aarrække, saa kan det ikke være Rigsdagens Pligt blot for at skabe et videnskabeligt System, en videnskabelig Procesmaade, saaledes som den er, der foreligger her, at nedslaa hele den folkelige Retsbevidsthed for at skaffe en Procesmaade, der i 1872 blev indført i Tydskland, og derfor nu anses for at være den mest fuldkomne i videnskabelig Henseende paa dette Omraade. Den Procesmaade, som her ligger for i Forslaget, er nemlig intet Sted prøvet. Det er gjennem tydske Lærdes Skrifter og Forhandlinger, at man har dannet en Procesmaade for hele Tydskland, som vel kan være meget god for en Stat, der skal tvinges ind under Rigsenheden, den bismarckske Rigsenhed, men som ikke er et Mønster for Danmark, hvor vi ville udvikle vor Retsbevidsthed historisk, hvor vi ville overlevere vore Efterfølgere de Dele af Retspleien, som due noget, som vi